

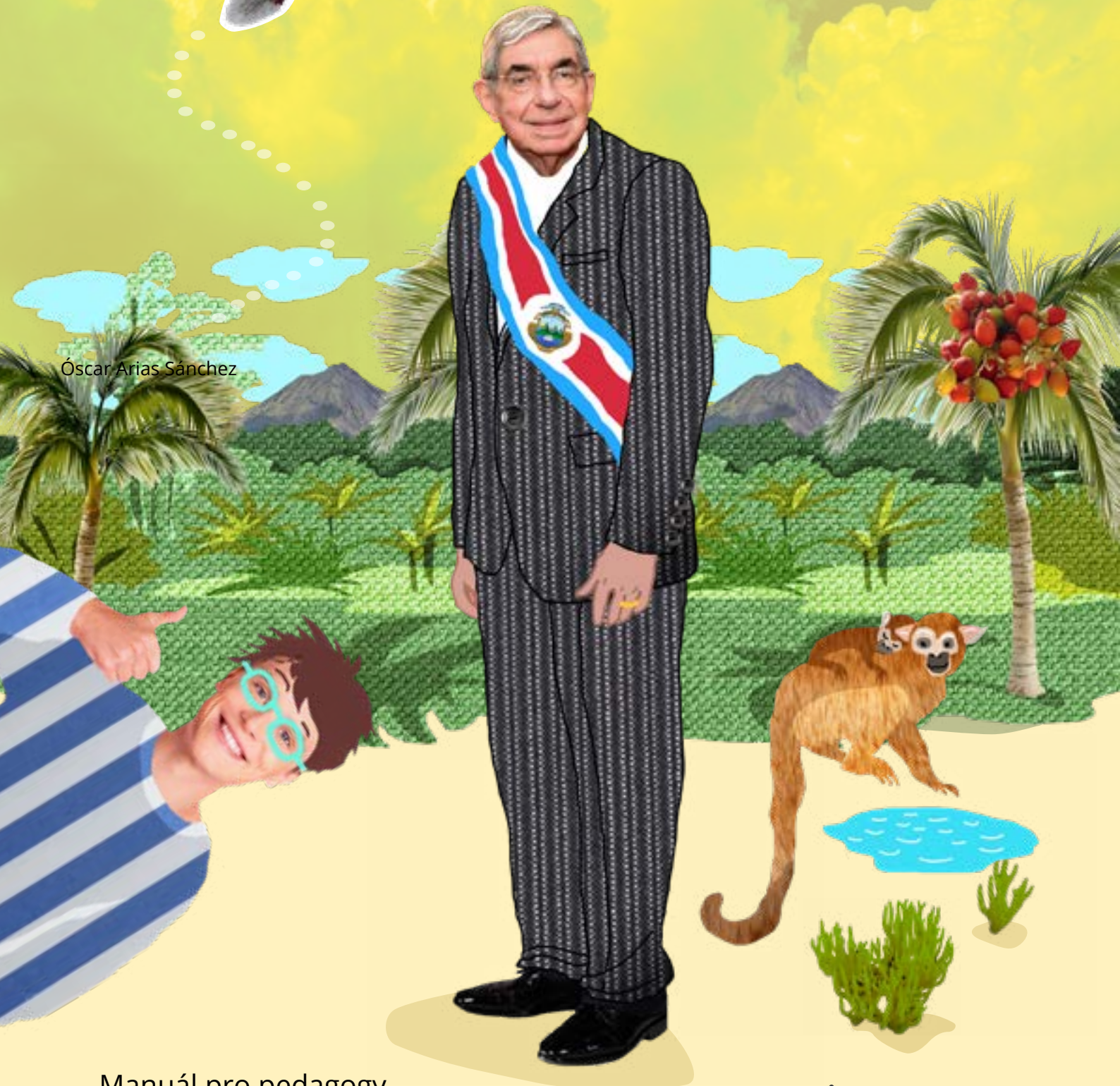
ÓSCAR ARIAS SÁNCHEZ

Lekce o občanství
a odhodlání

lekce 10

Óscar Arias Sánchez

Manuál pro pedagogy
JUNIOŘI / 1.-5. TŘÍDA

PEACEJAM
CZECH REPUBLIC

OBSAH

CÍLE.....	3
POZNEJ KOSTARIKU.....	4
ŽIVOTNÍ PŘÍBĚH.....	5
PROJEKT CTNOSTI.....	9
NOVÁ DOVEDNOST.....	10
REFLEXE.....	11
VÝZVA K AKCI.....	12
ROZŠIŘUJÍCÍ AKTIVITY.....	14
ZDROJE.....	17
O KOM JSOU DALŠÍ LEKCE?.....	19

K LEKCI PATŘÍ

HRA

PREZENTACE
(POWER POINT)

OBRAZOVÉ
PŘÍLOHY

ÓSCAR ARIAS SÁNCHEZ

LEKCE O OBČANSTVÍ A ODHODLÁNÍ

V této kapitole se žáci dozvědí o životě Óscara Ariase Sáncheze z Kostariky a budou mít příležitost navrhnout zahradu míru a podpořit ve škole nebo komunitě mír a inkluzivitu.

CÍLE

Český jazyk a literatura:

- › Porozumění životnímu příběhu Óscara Ariase Sáncheze a schopnost odpovídat na diskusní otázky k jeho příběhu.
- › Rozšíření slovní zásoby a schopnost použít nová slova v diskusi při společném čtení.
- › Schopnost popsat stručně základní momenty Óscarova příběhu, napsat věty bez pravopisných a gramatických chyb a sdílet svůj příspěvek s ostatními.

Zeměpis, dějepis:

- › Určení země a kontinentu, z nichž Óscar Arias Sánchez pochází, a seznámení se se státními symboly, krajinou, obyvateli, faunou a flórou...

Občanská nauka a základy společenských věd:

- › Porozumění pojmům nenásilí a odhodlání.

POZNEJ KOSTARIKU

Použijte mapu Střední Ameriky nebo glóbus a ukažte, kde leží Kostarika.

Ukažte žákům publikaci o Kostarice s obrázky krajiny, zvířat a obyvatel.

Najděte na mapě Kostariku a popište, na kterém kontinentu leží.

Diskusní otázky:

- › Co byste podle názvu řekli o Kostarice? (Překlad španělského názvu Kostariky zní „bohaté pobřeží“.)
- › Může někdo z vás ukázat Kostariku na mapě?
- › Teď najděte naši zemi. Je blízko, nebo daleko od Kostariky?
- › Kostarika je součástí Střední Ameriky. Střední Amerika sestává z mnoha různých zemí. Podle mapy popište, co Kostariku obklopuje (oceány, horská pásma, další země).

Státními symboly Kostariky jsou vlajka, státní znak a hymna.

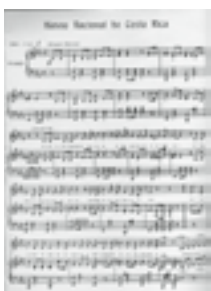

Vlajka Kostariky má pět vodorovných pruhů – modrý, bílý, červený, bílý a modrý. V levé části prostředního pruhu je v bílém oválu státní znak. Barvy vlajky byly původně modrá a bílá jako u všech krajín Středoamerické federace, roku 1848 byl však připojený červený pruh, čímž vlajka dostala na počest francouzské revoluce barvy francouzské trikolóry. To symbolizuje revoluční heslo – volnost, rovnost, bratrství.

Státní znak jsou tři zelené kostarické vulkány (Barva, Irazú a Poás) omývané Karibským mořem a Tichým oceánem, na kterých plují plachetnice. Na obzoru vychází žluté slunce svobody, nad horami je na obloze sedm bílých pěticípých hvězd, které představují sedm kostarických provincií. Do roku 1964 bylo těchto hvězd pět na připomínku pěti členských států tehdejších Spojených provincií Střední Ameriky – Kostariky, Hondurasu, Guatemaly, Nikaraguy a Salvadoru. Nad hvězdami je na bílé stuze modrý text *REPÚBLICA DE COSTA RICA*, nad žlutým štítem, který znak lemuje, je modrá stuha s tmavomodrým textem *AMÉRICA CENTRAL*.

Hymna Kostariky je píseň *Noble patria, tu hermosa bandera* (česky *Vznešená vlasti, tvá krásná vlajka*). Hymna byla přijata v roce 1853.

Úředním **jazykem** v Kostarice je španělština, hovoří se tu však také dalšími jazyky, jako je angličtina, limonská kreolština, bribri a patois.

Ukázka španělštiny: <https://www.youtube.com/watch?v=zNViHjHAvHw>

[znak](#)

[hymna](#)

[jazyk](#)

ŽIVOTNÍ PŘÍBĚH

Dnes se dozvíme o životě Óscara Ariase Sáncheze z Kostariky a vyzkoušíme si, jaké to je mít takové cíle jako on. Budeme mít příležitost navrhnout zahradu míru a podpořit ve škole nebo komunitě mír a inkluzivitu.

Přečtete žákům nahlas následující příběh. Můžete ho doprovodit připravenou prezentací. Pro mladší žáky lze použít stolní hru (prezentace a hra viz QR kód na str. 2). Hru si děti mohou za výkladu učitele vyplnit rovnou nebo si na ní mohou na závěr hodiny vyzkoušet vědomosti získané poslechem.

NOBELOVA CENA MÍRU

Óscar Arias Sánchez získal v roce 1987 Nobelovu cenu míru za úsilí o mír ve Střední Americe a za snahu, která později vyústila k podpisu dohody v Guatemale.

DĚTSTVÍ

Óscar Arias se narodil dne 13. září 1940 v provincii Heredia na Kostarice. Heredia proslula nádherou tropických deštných pralesů, vodopádů, dunících řek a kávových plantáží. Před více než sto lety se Kostarika stala jednou z prvních demokratických zemí ve Střední Americe. To znamená, že se její obyvatelé mohli podílet na rozhodování o své vládě.

Jestliže se Óscar narodil v r. 1940, kolik je mu nyní let?

Óscar vyrůstal s maminkou, tatínkem a sourozenci v širším společenství tetiček, strýčků, bratranců, sestřenic a prarodičů. Žili společně na jedné kávové plantáži, tedy větší farmě. Měl velkou rodinu, a tak byla jejich plantáž takovou jednou velkou příbuzenskou čtvrtí. Óscarův tatínek byl jedním z prvních, kdo začali kávu z Kostariky **exportovat** do Evropy. Export znamená posílat výrobky nebo zboží z jedné země do druhé. Muži z Óscarovy rodiny byli nejen výborní obchodníci, ale také usedali do vládních křesel.

V dětství si Óscar hrál s jednoduchými hračkami. V oblíbě byly prosté hry, např. skákání přes švihadlo, na honěnou, závody s kamarády a sourozenci. A rád také hrál fotbal s dětmi ze sousedství.

Ve škole byl jedním z nejlepších hráčů. Fotbal se v minulosti i dnes v Kostarice považuje za velmi oblíbený sport.

Sportujete s dětmi ze sousedství nebo hrajete s nimi hry? Jaké hry hrajete?

Co měl Óscar nejraději, bylo čtení. Cítil, že se zálibou ve čtení velmi liší od svých kamarádů. Nejraději četl **životopisy (biografie)**. Biografická literatura rekonstruuje životy významných osobností. Óscara těšilo číst o životech prezidentů a dalších důležitých vůdčích osobností dokonce více, než hrát fotbal s přáteli.

Jaké knihy rádi čtete a proč?

Óscar měl rád všechny členy své rodiny. Maminka byla neobyčejně laskavá, milující žena a vařila chutná jídla. Ačkoli měl Óscar blízko k mnoha členům rodiny, nejbližší vztah měl s tatínkem. Tatínek mu pomáhal při výběru literatury a povzbuzoval ho k tomu, aby četl i ostatní knížky, např. básně a povídky, nejen životopisy.

Óscar byl velmi dobrý student a ve škole pilně pracoval. Stál vždy v popředí a rád se učil novým věcem. K vyučujícím se choval vždy s respektem a pro ostatní byl dobrým příkladem. Vždy, když pracoval na nějakém projektu nebo obtížnějším úkolu, stanovil si cíle a práci dokončil.

Co to znamená stanovit si cíle? Dali jste si někdy nějaký cíl?

V r. 1960 odešel studovat do USA. Chtěl se stát lékařem a pomáhat lidem.

Rodina předpokládala, že se pustí do studia práv nebo veřejné správy, stejně jako to u nich dělali ostatní muži. Avšak Óscar byl přesvědčen, že právě dráha lékaře je výborný způsob, jak pomáhat ostatním, a že je ke studiu medicíny předurčen.

Dva týdny poté, co přijel do USA, sledoval v televizi debatu prezidentů Johna F. Kennedyho a Richarda Nixona. Při prezidentské debatě musí lidé, kteří se chtějí stát prezidentem, vysvětlit, co by udělali pro zemi, pokud by usedli do prezidentského křesla. Na Óscara udělal velký dojem právě John F. Kennedy. Líbilo se mu, že Kennedy od všech lidí, mužů i žen, požadoval, aby ze své země vytvářeli lepší místo pro život tím, že budou dobrými občany. Kennedy tehdy prohlásil, že je to věcí každého z nás, aby se v zemi lépe žilo, a nelze to jednoduše házet na vládní špičky.

Souhlasíte s Johnem F. Kennedym? Záleží na každém z nás, aby se u nás v zemi lépe žilo? Proč, případně proč ne?

Óscar velmi toužil po setkání s Kennedym. Avšak ten byl natolik zaneprázdněn, že sjednat si s ním schůzku bylo téměř nemožné. Óscar však nakonec svého cíle dosáhl a schůzky s Kennedym se dočkal. Toto setkání mu změnilo život. Rozhodl se, že

už nechce být lékařem, ale studovat politologii. Ukázalo se, že rodina měla pravdu. Óscar měl studovat a stát se lídrem na vládní úrovni. Vrátil se tedy zpět do Kostariky a začal studovat na vysoké škole. Stejně jako Kennedy si přál, aby byl každý v zemi dobrým občanem a podílel se na zlepšení životních podmínek v Kostarice. V r. 1961 se Kennedy stal prezidentem USA. Óscar se rozhodl, že se jednou také stane prezidentem své země.

Přemýšleli jste někdy o tom, že byste se chtěli stát vládním představitelem?

Óscar dokončil studium a zastával řadu důležitých funkcí. Měl např. na starosti prezidentské volby. Nový prezident byl Óscarem nadšen, a tak ho v r. 1972 požádal, aby se stal členem jeho vlády. Óscar vykonával funkci ministra pro národní plánování a hospodářskou politiku. To znamená, že se staral o to, aby se peníze vynakládaly vhodným způsobem, který by Kostarice pomáhal. Óscar tuto práci dělal skvěle a byl neobyčejně pracovitý. Časem přebíral ve vládě Kostariky další a další důležité funkce.

KONFLIKTY VE STŘEDNÍ AMERICĚ

Ostatní středoamerické země kolem Kostariky čelily velkým komplikacím. Řada lidí byla nespokojena s vládou. Nelíbilo se jim to, jak věci dělá. Lidé tedy vytvářeli skupiny, které usilovaly o převzetí moci. To vedlo k řadě bojů a mnoho lidí zemřelo.

Znáte názvy dalších zemí ve Střední Americe?

V Guatemale např. armáda zabavovala původním obyvatelům pozemky, ničila jim domovy a farmy. Vznikala řada skupin, které se armádě postavily, a to způsobilo ještě daleko větší násilí. To, co dělali vojáci v Guatemale, nebylo správné. Óscar si přál, aby původní obyvatelstvo povstalo proti vládě, ale beze zbraní, protože jinak by to vedlo k dalším bojům a zabíjení. Chtěl, aby našlo jiné, nenásilné cesty, jak se vzepřít. Nenásilí znamená neoplácet stejnou mincí a nepoužívat zbraně.

Kostarika se velmi usilovně snažila nemíchat se do všech těch okolních válek a nadále si uchovávala pozici mírové země. Avšak existovaly bojové skupiny se základnami na hranici s Kostarikou a ty do ní násilí vnášely. Óscar velmi toužil zachovat ve své zemi mír a nastolit ho i v ostatních zemích. Věděl, že musí něco udělat, a to velmi brzy.

Óscar trávil hodně času na cestách po sousedních zemích, aby s tamními lídry pohovořil o konfliktech ve Střední Americe. Pozval je do Kostariky k jednání na téma co udělat pro to, aby se ze Střední Ameriky stalo mírumilovnější místo. Všichni svou účast přislíbili.

ÚSILÍ O MÍR

Óscar se vrátil zpět do Kostariky, aby se na jejich návštěvu připravil. Také ho velmi zaměstnávalo úsilí stát se prezidentem Kostariky. S řadou Kostaričanů hovořil o svých plánech ohledně nastolení míru v Kostarice a o tom, jak touží po bezpečí pro všechny obyvatele Střední Ameriky.

V r. 1986 se dřina, kterou Óscar vynaložil, vyplatila, a svého úsilí dosáhl. Zvolili ho prezidentem Kostariky. Stejně jako John F. Kennedy se stal nejmladším prezidentem v historii své země. Rodiče na něj byli velmi pyšní a zúčastnili se slavnostního slibu, který Óscar jako prezident své země skládal.

Devět lídrů ze sousedních zemí přijalo Óscarovo pozvání do Kostariky na jednání o tom, jak ze Střední Ameriky udělat mírumilovnější místo. Hned první den své prezidentské dráhy se s pozvanými vládními představiteli setkal. Chtěl dopřát všem lidem ve Střední Americe demokracii, stejně jako tomu bylo v Kostarice. Demokracie je forma vlády, v níž si své vládní představitel volí sami občané. Všichni lídři jednali o Oskarově myšlence. Skupina musela **spolupracovat** a přistupovat na **kompromisy**, tak, aby všichni s rozhodnutím, které chtěli přijmout, souhlasili. Všichni se rozhodli, že ponechají na Óscarovi, aby jejich jednotlivé myšlenky a nápady uspořádal a zkombinoval pro účely nastolení míru ve Střední Americe. Óscar se do plánu pustil s nadšením.

Co to znamená spolupracovat a přistupovat na kompromisy? Vzpomenete si na nějakou situaci, v níž jste museli spolupracovat a dělat kompromisy, abyste dospěli k nějakému rozhodnutí?

Óscar usilovně sepisoval mírový plán s cílem ukončit násilí ve Střední Americe. V plánu zdůrazňoval, jak je důležité mít spravedlivou vládu, dělat si přátele, neuchylovat se k násilí a pomáhat jak přátelům z cizích zemí, tak i ze sousedství.

Tomuto plánu se říkalo mírová **smlouva**. Smlouva je dohoda mezi lidmi nebo zeměmi. Rok po prvním setkání se všichni prezidenti ze zemí Střední Ameriky sešli na dalším zasedání v Guatemale. Byli zde prezidenti z Kostariky, Hondurasu, El Salvadoru, Guatemaly a Nicaraguy. Smlouva, kterou Óscar sepsal, se jim líbila a všichni ji podepsali. Podepsání této smlouvy napomohlo ukončit násilí a boje ve Střední Americe. Šlo o dohodu, v níž se země domluvily, že budou řešit konflikty beze zbraní a násilí.

V roce 1987 byla Óscarovi udělena Nobelova cena míru za jeho celoživotní úsilí o mír ve Střední Americe. Skupině, která mu ocenění předávala, poděkoval těmito slovy: „Rozhodnutím udělit mi tuto cenu jste se rozhodli vyznamenat mírovou zemi, tedy Kostariku. Jsem vděčný za uznání, jehož se našemu úsilí o mír dostává. My všichni ve Střední Americe cítíme vděk.“ Óscar ukončil funkční období prezidenta v roce 1990.

AKTUÁLNÍ SITUACE

V současné době je Střední Amerika daleko mírumilovnější zemí. Přestože stále čelí konfliktům, všechny její země mají demokratickou vládu. Mají-li občané pocit, že se s nimi zachází nespravedlivě, mohou svou vládu oslovit. Ta jim musí naslouchat, protože vládní představitel si volí sami občané.

V Kostarice se nedávno hlasovalo o změně ústavy. Ústava je dokument, v němž se stanoví základní pravidla a zákony určité země, to, jak bude fungovat vláda, a práva jejích občanů. V ústavě Kostariky se uvádělo, že prezident může svůj úřad zastávat pouze jedno čtyřleté období. Občané si odhlasovali změnu pravidla, a tak se Óscar mohl stát prezidentem znovu. V roce 2006 vyhrál volby a opět usedl do prezidentského křesla.

Diskusní otázky:

- › **Co je to občanství?** (Pokud žáci nevědí, poproste jednoho nebo dva z nich, aby slovo vyhledali ve slovníku a přečetli význam nahlas celé třídě. Společně se dohodněte na definici, s níž budou všichni souhlasit. Například: „Občanství je stav osoby, která je členem určité komunity, a tudíž má práva, povinnosti a privilegia, které komunita svým členům poskytuje.“)
- › **Co jsou privilegia? A jaká privilegia má občan?**
- › **Víte, co musí člověk udělat pro to, aby se stal občanem nějaké země?**
- › **Napište větu o tom, co jste se naučili o občanství z životního příběhu Óscara Ariase Sáncheze.**

PROJEKT CTNOSTI

Úvod a diskuse

Na základě příběhu debatujte s žáky o **ctnostech** Óscara Ariase Sáncheze. Jaké ctnosti vás napadají?

- ODHODLANOST
- OBČANSKÁ ODPOVĚDNOST
- PÍLE A PRACOVITOST
- MÍRUMILOVNOST
- VYTRVALOST
- UMĚNÍ ŘEŠIT KONFLIKTY

DEMOKRACIE
KOMPROMIS
NENÁSILÍ

Případně jiné ctnosti, které vyplynou z debaty.

Zadání

Óscar si přál, aby se každý člověk v jeho zemi podílel svou prací na zlepšování životních podmínek a byl dobrým občanem.

1. Požádejte žáky, aby sepsali seznam všeho, co z nich dělá řádné občany u nich ve třídě.
2. Poté, co si žáci samostatně zaznamenali své nápady, je nechte seznam prodiskutovat ve skupinách.
3. Z odpovědí žáků vytvořte plakát na téma „Jak se chovají řádní občané“ a vyvěste ho ve třídě. Žáci ho mohou doplnit ilustracemi na téma „řádný občan“.

NOVÁ DOVEDNOST

NENÁSILÍ

Óscar uměl pomáhat zemím ve Střední Americe řešit konflikty bez ostrých slov a bojů. My si teď totéž vyzkoušíme u nás ve třídě.

I. Nechte žáky vymyslet mediační systém, do něhož se zapojí prostředníci z řad spolužáků. Ti budou pomáhat při řešení konfliktů mezi žáky ve třídě. Při neshodách mezi dvěma žáky pomozte prostředníkům záležitost vyřešit.

MEDIAČNÍ SYSTÉM S ÚČASTÍ PROSTŘEDNÍKŮ Z ŘAD SPOLUŽÁKŮ

Napište na nástěnku pravidla a postupy, jimiž se mediace bude řídit (viz níže). Společně ve třídě si je projděte. Požádejte žáky, aby se k nim vyjádřili a případně je doplnili o vlastní návrhy.

Pravidla mediace

Při řešení konfliktů přes prostředníky z řad spolužáků musí být všichni zúčastnění ochotni:

1. vyřešit problém
2. mluvit pravdu
3. naslouchat bez přerušování
4. mít respekt
5. převzít odpovědnost za ujednanou dohodu
6. zachovat mlčenlivost, což znamená, že vše, co se řeklo při mediaci, musí zůstat mezi zúčastněnými a nesmí se o tom hovořit s ostatními spolužáky

Mediační postup

1. souhlasit s pravidly hry
2. každý žák řekne svoji verzi příběhu
3. ověřit příběhy
4. prodiskutovat příběhy
5. sepsat seznam možných řešení
6. prodiskutovat řešení
7. vybrat řešení
8. sepsat dohodu na základě vybraného řešení (viz formulář v kapitole Zdroje a podklady)
9. žáci podepíší dohodu

II. Nechte žáky vytvořit skupinky po třech nebo čtyřech. Každé skupině uložte k vyřešení nějaký konflikt (např. dva žáci chtějí číst tutéž knihu při samostatném čtení, dva žáci chtějí být vedoucím téže skupiny apod.). Dva žáci sehraji roli žáků v konfliktu a další žák bude vystupovat v roli prostředníka.

Úkolem mediátora je zajistit, aby obě strany potvrdily a dodržovaly pravidla mediace. Kromě toho mediátor (mediátoři) zajistí, aby se dodržoval mediační postup. Dopřejte žákům čas na to, aby si vyzkoušeli obě role.

(Dohodněte se společně, jak budou mediace ve třídě probíhat. Stanovte dobu, kdy se budou mediace konat, např. během přestávky na oběd, před vyučováním nebo po něm. Připravte také harmonogram mediátorů a rozhodněte o čemkoli dalším, co je zapotřebí udělat, aby se mediační program setkával s úspěchem.)

REFLEXE

Je důležité, aby se žáci naučili rozlišovat mezi:

- **skutečností** (vědomostmi),
- **výkladem skutečnosti** (její analýzou),
- **vlastním názorem** (hodnocením),
- **aplikací vědomostí na okolní svět** (a jejich využitím v praxi).

Pomocí těchto diskusních podnětů (otázek) vedte žáky ve třídě k debatě a zamyšlení.

1/ CO? > FAKTA

- › VĚDOMOSTI, které žáci získali.
- › Uveďte fakta, definujte, popište, označte, seřadte, vyjmenujte.

2/ CO Z TOHO VYPLÝVÁ? > ANALÝZA a SYNTÉZA

- › Rozčleňte informace, vyvoďte závěry, názorně ukažte (doložte příklady), nastiňte (popište), porovnejte, uveďte rozdíly, aplikujte předchozí vědomosti.

3/ CO TOMU ŘÍKÁTE? > ZÁVĚRY, ZHODNOCENÍ

- › Podrobení kritice, osobní hodnoty a názory.

4/ CO BUDE DÁL? > VYUŽITÍ V PRAXI

- › Rozvoj dovedností, řešení problémů, vymyšlení projektů.

METODIKA ZÁVĚREČNÉHO SHRnutí

Vědomosti: Co jsme dnes zjistili o Óscarovi Ariasu Sánchezovi a jeho zemi? (Kdo, kde, kdy, vyjmenujte, ukažte atd.)

Analýza/syntéza: Uveďte některé ze způsobů, jimiž Óscar Arias Sánchez řešil konflikty s ostatními středoamerickými zeměmi. Učili jsme se už dříve o nějakých dalších lidech, kteří tvrdě usilovali o to, aby vyřešili konflikty? *(Svou vytrvalostí a prosazováním správnosti při jednáních s důležitými lidmi po celém světě. A také tím, že miloval svou vlast a dělal vše pro její dobro.)*

Závěr: Formulujte, čeho si Óscar Arias Sánchez cení nejvíce.

Využití v praxi: Co se *nyní* změní u vás ve třídě poté, co jste se dozvěděli o Óscarovi Ariasu Sánchezovi? Co byste *ted'* díky tomu, co o něm víte, mohli udělat pro školu nebo komunitu? Co bychom *ted'* ještě potřebovali zjistit o Óscarovi nebo naší komunitě k tomu, abychom takové kroky mohli podniknout?

➡ VÝZVA K AKCI

„BUĎME ODHODLANÍ“

Mezinárodní den soužití v míru si připomínáme každoročně 16. května.

Učení se v akci je **pedagogická metoda**, která žákům umožňuje využít vědomostí ve vztahu k aktuálním problémům v místní komunitě nebo celosvětovém společenství. Nadace PeaceJam vybízí žáky k vytváření projektů pro školu nebo komunitu v rámci své kampaně „**Jedna miliarda aktů míru**“ („**One Billion Acts of Peace**“) – celosvětové občanské aktivity v čele s laureáty Nobelovy ceny míru, aby se dotkli aktuálních problémů, s nimiž se v dnešní době potýkáme.

Další informace a nástroje, které pomohou žákům vytvářet vlastní „projekty učení se v akci“ zaměřené na aktuální dění ve třídě nebo místě bydliště, naleznete v kapitole Učení se v akci.

TIP NA KONKRÉTNÍ AKCI

ÓSKAROVA VÝZVA: MÍT POD KONTROLOU ŠÍŘENÍ ZBRANÍ

Násilí ve Střední Americe mají z větší části na svědomí menší ozbrojené skupiny, které ve své zemi bojují o moc s dalšími skupinami. Óscarovi se podařilo zajistit, aby země celého světa přestaly nebezpečné zbraně prodávat skupinám ze Střední Ameriky, které je používaly k prosazování svých zájmů a vůle.

„Vraťme se zpět do r. 1949, kdy se Kostarika zbavila armády a rozhodla se vynaložit prostředky, které dříve utrácela za zbraně, tanky a bojové letouny, na vzdělávání dětí a záchranu svých nádherných deštných pralesů.“

Óscar pokládá za důležité, aby vláda vynakládala peněžní prostředky tam, kde to může pomoci lidem a životnímu prostředí. To je cesta, již se v Kostarice podílí na

nastolení míru. My se teď pokusíme udělat to jako Óscar a vynaložit peníze na něco, co by podle nás pomohlo nastolit klid a mír u nás ve škole, komunitě nebo ve světě. Uspořádáme dobročinnou sbírku, do níž mohou lidé přispět drobnými mincemi, a poté se rozhodneme, jak prostředky využít.

Drobné mince na mírové účely

Navrhněte studentům, aby vybírali drobné mince od spolužáků, kamarádů, rodinných příslušníků a sousedů. Do nadace sbírky se mohou rovněž zapojit ostatní třídy nebo školní skupiny.

Příprava: plán dobročinné sbírky drobných mincí

Nechte studenty rozhodnout o tom, jak vybrané drobné mince využijí.

- Co by si přáli podpořit?
- Co s penězi udělají (např. nakoupí knihy do školní knihovny, pomůcky pro školu v zahraničí nebo vybudují školní zahradu). Technikou brainstormingu promyslí, co je pro ně důležité. Mohou to být věci, které souvisejí s Óscarovým životním příběhem nebo záležitostmi, které zaznamenali ve své komunitě nebo ve světě.
- Jakou částku dle svých předpokladů vyberou?
- Mohou si stanovit cíl (cílovou částku).
- Za co peníze utratí?
- Možná si budou chtít vytvořit rozpočet, podle něhož peníze utratí (část možná darují nějaké organizaci a další část vynaloží na nákup materiálu na školní projekty).

Akce:

- První fáze: příjem (výběr) drobných mincí:
Určete časový rámec kampaně, při níž se budou drobné mince vybírat, udělejte reklamu, stanovte pravidla pro výběr prostředků doma a v okolí (např. pokud jdete k sousedům, musí vás doprovázet dospělá osoba). Studenti musí vybrané peníze spočítat, rozdělit a kontrolovat.
- Druhá fáze:
Vynaložení peněžních prostředků: Studenti utratí drobné mince dle svého plánu dobročinné sbírky. K přispívaným částkám mohou připojit dopisy. Pokud je sbírka určena na školní projekty, zjistí ceny a nakoupí pomůcky.

Reflexe:

Nechte žáky, ať si do deníku zaznamenají něco o tom, jak sbírka probíhala, a sdíleli své poznatky v kruhu. V čem se jim dařilo? Co by příště udělali jinak? Jaký přínos měla sbírka pro školu nebo komunitu?

Slavnostní událost:

Navrhněte žákům, aby si v průběhu sbírky pořizovali fotodokumentaci, kterou použijí k tvorbě nástěnky nebo prezentace v PowerPointu. Součástí prezentací bude i plán dobročinné sbírky a zhodnocení (reflexe). Poté je nechte projekt prezentovat ve škole nebo komunitě a/nebo k němu uspořádat výstavu na nějaké školní či komunitní akci.

Další informace a zdroje ke kampaním s dobročinnou sbírkou naleznete dle potřeby u některých organizací, např. „Pennies for Peace“ (www.penniesforpeace.org).

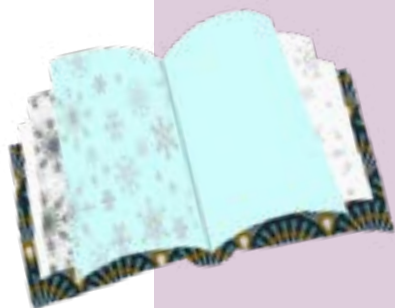

ROZŠIŘUJÍCÍ AKTIVITY

Oblast

Aktivity

ČTENÍ

Výběr z literatury

Dr. Seuss – *Horton Hears a Who*, New York: Random House, 1954.

Příběh pojednává o slonu Hortonovi, který uslyší mluvit smítko prachu. Ukáže se, že jsou v něm ukryti malí človíčekové zvaní „Kdovíci“. Ti poprosí Hortona o ochranu. Horton je terčem posměchu ostatních zvířat v džungli, která existenci „Kdovíků“ odmítají uvěřit. Příběh je vhodný i pro starší žáky, protože nastiňuje také složitější otázky.

Diskusní otázky

- › Jak Horton projevil rozhodnost a odhodlání?
- › Jak a proč se ostatní zvířata Hortonovi posmívají?
- › Čím Óscar připomíná Hortona?
- › Co má Horton podle vás na mysli, když říká: „Člověk je člověk a nezáleží na tom, zda je malý, nebo velký.“?
- › Co nám tento příběh říká o řádném občanovi?

PSANÍ

Cíle: Óscar si vytyčil cíle, např. studium na vysoké škole nebo to, že se ve své zemi stane prezidentem. Nechte žáky, ať si stanoví cíl a napíší něco o tom, proč si ho vybrali a co udělají pro to, aby ho dosáhli. Mladší žáci mohou nakreslit obrázek cíle nebo toho, jak něco dělají, a popsat ho 1–2 větami.

Napište akrostich na jméno Óscar (na každé písmeno jedno slovo). Poté zkuste na jméno Óscar napsat akrostich v podobě celé básně. Jednotlivé verše básně budou postupně začínat písmeny ze zadaného slova. Verše básně by měly se zadaným slovem souviset nebo ho popisovat.

(Poznámka: Akrostich [akrostych] (dříve také akrostych, z řeckého akrostichon, složeniny z akros, „krajní“ a stichos, „verš“) je báseň, v níž počáteční písmena, slabiky nebo slova každého verše nebo sloky tvoří slovo, jméno nebo větu, které se také mohou nazývat „akrostich“.)

ÚSTNÍ PROJEV

Proslovy o kampani: Nechte žáky, aby se vžili do role kandidáta na prezidenta své třídy (nebo země). Ať napíší tři důvody, proč by je spolužáci měli do vedoucí funkce zvolit. Žák má za úkol prezentovat tři své důvody poté, co si proslov procvičil ve dvojici nebo menší skupině.

Oblast	Aktivity
	<p>Óscarův životní příběh: Uložte každému ze žáků převyprávět část Óscarova životního příběhu. Poté je vyzvěte, aby se postavili a popořadě celý příběh společně odvyprávěli.</p>
<p>VÝZKUM</p>	<p>Flóra a fauna: V Kostarice žije přes 850 druhů ptáků, z toho 600 druhů nestěhovavých. Ostatní druhy přilétají v zimním období ze Severní Ameriky s tím, že se v Kostarice zdrží jenom chvíli, a poté pokračují v cestě do Jižní Ameriky.</p> <p>Kostarika je domovem 9 000 rostlinných druhů, 34 000 druhů hmyzu a 220 druhů plazů. Navrhněte žákům, aby prozkoumali původní druhy rostlin a živočichů na Kostarice a připravili pro ostatní referát.</p>
<p>OSOBNOSTNĚ SOCIÁLNÍ VÝCHOVA</p>	<p>Úřad prezidenta: Nechte žáky prostudovat úřad prezidenta (nebo jiného hlavního představitele) u nich v zemi. Jak dlouho může funkci prezidenta zastávat? Co je úkolem prezidenta? Kdo ho volí? Kdo se může stát prezidentem?</p> <p>Prezidenti: Navrhněte žákům, aby si nastudovali něco o předchozích prezidentech (hlavních představitelích) ve své zemi. Mohou si vybrat buď jednoho z nich, nebo několik za určité období (např. za období svého života nebo historickou epochu, kterou nyní probírají ve škole).</p> <p>Mapy a vlajka: Žáci si vybarví mapu Kostariky a/nebo Střední Ameriky (k dispozici v kapitole Zdroje a podklady) a vyznačí v ní větší města a významné orientační body. Poté si vymalují vlajku Kostariky a zjistí význam jejích barev a symbolů, viz www.enchantedlearning.com/geography/flags/colors.shtml.</p>
<p>MATEMATIKA</p>	<p>Měření pomocí metrické soustavy: Na mapách opatřených měřítkem si žáci změří pravítkem vzdálenost mezi různými kostarickými městy. Vzdálenost mezi městy v km mohou převádět na míle.</p> <p>Tvary a vzory: Vyděte si s dětmi na procházku a hledejte kolem sebe různé tvary. Děti ukazují na věci připomínající krychli, kvádr, válec apod. Mohou také určovat, zda jde o symetrické tvary (s osou souměrnosti), nebo ne. Tvary nakreslete na papír.</p>

Oblast	Aktivity
<p>PŘÍRODNÍ A TECHNICKÉ VĚDY</p>	<p>Zemětřesení: tektonické desky pod Kostarikou se občas dávají do pohybu, přičemž v různých oblastech měsíčně způsobí 2–40 zemětřesení. Navrhněte žákům, ať si problematiku zemětřesení nastudují – co je příčinou a co se při něm děje. Mohou si prostudovat nějaká zemětřesení z nedávné doby a jejich následky.</p> <p>Ekosystémy: Pro Kostariku je typická široká škála ekosystémů. Poproste žáky, ať pracují ve skupinách a podrobí průzkumu různé typy ekosystémů. Poté, co shromáždí všechny informace, je nechte zpracovat plakát nebo vyrobit model ekosystému, který si nastudovali. Žáci rovněž zjistí, jaké ekosystémy se vyskytují u nich v komunitě, porovnají je s ekosystémy na Kostarice a určí rozdíly.</p>
<p>HUDEBNÍ VÝCHOVA</p>	<p>Rytmy tropického deštného pralesa: Poslechněte si společně se žáky zvuky tropického deštného pralesa, a poté uspořádejte koncert, při němž bude každý z nich hrát různou roli a zvuky reprodukovat. Můžete využít kostýmy zvířat a barvy připomínající prales, viz volně stahovatelné zvukové klipy na http://www.exploratorium.edu/frogs/rainforest/mp3/arecibo5min.mp3.</p> <p>Pusťte dětem ukázky kostarické hudby (viz seznam).</p> <p>Porovnejte rytmus hudby z Kostariky s rytmem jiné hudby, kterou jste už probírali, a najděte rozdíly.</p> <p>Pozvěte si hudebníka (hudebníky) nebo tanečníky z Kostariky, kteří vám zatancují cokoli z latinskoamerických tanců: cumbiu, lambadu, mercado, merengu, salsu, socu a kostarický swing.</p>
<p>VÝTVARNÁ VÝCHOVA</p>	<p>Velkoplošná malba na téma občanství: žáci vytvoří na obřím archu papíru velkoplošnou malbu na téma občanství.</p> <ul style="list-style-type: none"> › žáci pomocí obrázků, barev a hesel nejdříve vyjádří to, jak se sami chovají jako občané. Společně se rozhodněte, zda se zaměříte na příslušnost k třídě, komunitě, části obce nebo světu. › Zeptejte se žáků, jaká práva, privilegia a povinnosti mají jako příslušníci své komunity. › Až budou hotovi, diskutujte o tom, jak je každý kousek důležitý k tomu, aby vznikla celá velkoplošná malba. Stejně tak jsou jednotliví žáci důležitou součástí celé komunity.

Oblast

Aktivity

- › Najděte místo, kde malbu vystavíte (např. vestibul školy, školní knihovnu, městskou knihovnu, radnici, domov nebo středisko pro seniory apod.). Spolu s malbou vystavte i úvahy (eseje) o občanství.

UČENÍ V AKCI

Adoptujte tropický deštný prales:

www.rainforestalliance.org

Adoptujte park: Navrhněte studentům, aby se ujali místního parku nebo řeky a naplánovali si, jak budou na těchto místech udržovat čistotu. Mohou si také napláňovat celodenní projekt spojený s úklidem nebo obnovou místa.

Udílění Oscarů: Navrhněte dětem, aby na počest Óscara Ariase Sáncheze vymyslely systém udělování Oscarů (podobně jako ve filmovém průmyslu). Ceny budou odměnou pro místní obyvatele nebo skupiny, které ve své komunitě nastolují mír.

Setkání s Óscary: Žáci se mohou obléci tak, jak chodil Óscar, a uspořádat komunitní akci, na níž se obyvatelé setkají s Óscary. Pro členy komunity mohou připravit přednášky o Óscarovi a jeho práci spočívající v nastolení míru v Kostarice a Střední Americe.

ZDROJE

DOPORUČENÁ ČETBA

- Kopa, P., (2010). *Mitaí* (M. Válková, překl.) [audiokniha].
- Olivieri, J., & Trojano, R. (2018). *20 výjimečných kluků, kteří změnili svět* (I. Šifaldová, překl.). Praha: Rebo. (Originál byl publikován v roce 2018 pod názvem *20 Ragazzi Straordinari Che Hanno Cambiato Il Mondo*)

ZAHRANIČNÍ ZDROJE

- Foley, E. (1997). *Costa Rica (Cultures of the World)*. New York: Cavendish Square Publishing
- Friedman, M. (2005). *Government: how local, state and federal government works*. Minnesota: The Child's World
- Luthringer, Ch. (2001). *So What Is Citizenship Anyway?*. New York: Rosen Publishing Group
- Seuss, Dr. (1954). *Horton Hears a Who!*. New York: Random House
- Small, M. (2006). *Being a Good Citizen*. Minneapolis: Picture Window Books
- Streissguth, T. (2005). *Costa Rica in Pictures*. Minneapolis: Twenty-First Century Books

SEZNAM HUDEBNÍCH DĚL

- *A Putumayo Blend: Music from the Coffee Lands* [CD]. New York: Putumayo World Music. (1997)
- *The Music of Costa Rica: Compania Folclorica Matambu*. [CD]. United Kingdom: ARC. (2005)
- *De Costa Rica*. [CD]. Paul-Urena Productions. (2003)
- *Costa Rica: Calypso*. [CD]. France: Buda Musique. (1996)
- *Natural Sounds of Costa Rica*. [CD]. Costa Rica: Andrew Roth. (2000)
- *Vamos! Salsa and more from Costa Rica*. [CD]. Mexico: ViaCancun. (2004)

ODKAZY NA YOU TUBE

- Animal Planet. (2018, 19. září). *Impressive Creatures From The Costa Rican Jungle* [videosoubor]. Dostupné z <https://www.youtube.com/watch?v=Gu55jYMXlxY>
- Dolinay, M. a Dolinay, Z. [Living Zoology]. (2019, 23. ledna). *Kostarika: Pura Vida (dokumentární film studia Living Zoology)* [videosoubor]. Dostupné z <https://www.youtube.com/watch?v=6i8zScYjTKE>
- [Jakub Freiwald]. (2017, 19. března). *Prima ZOOM SVĚT – Češi v Kostarice* [videosoubor]. Dostupné z <https://www.youtube.com/watch?v=NH4cTOgJsl>
- [Jakub Freiwald]. (2017, 19. března). *Prima ZOOM SVĚT – Co vědí Kostaričané o ČR?* [videosoubor]. Dostupné z <https://www.youtube.com/watch?v=ckUcliXXgs>
- [Polyglot Pablo]. (2014, 9. dubna). *150 Španělské Fráze Pro Začátečníky* [videosoubor]. Dostupné z <https://www.youtube.com/watch?v=zNViHjHAvHw>

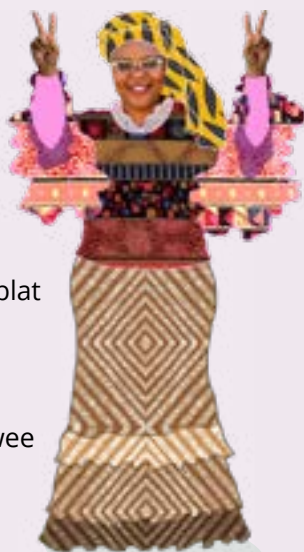
INTERNETOVÉ ZDROJE

- *Costa Rica* [webová stránka]. (n.d.). Dostupné z <https://www.costarica.com/>
Tyto stránky nabízejí informace o kultuře, aktuálním dění, cestování, počasí aj. na Kostarice.
- *Essential Costa Rica* [webová stránka]. (n.d.). Dostupné z <https://www.visitcostarica.com/en>
Stránky jsou zdrojem zajímavostí o Kostarice včetně představení jednotlivých regionů a tipů na výlety.
- Kábele, T. (režisér). (2016). *Kostarika* [videosoubor]. Brno: Česká televize. Dostupné z <https://edu.ceskatelevize.cz/video/8938-kostarika>
- Markéta. (2016, 23. září). *Taje kostarické kávy* [blog post]. Dostupné z <https://kavomil.cz/taje-kostaricke-kavy/>
- *Rainforest Alliance* [website]. (n.d.). Dostupné z <https://www.rainforest-alliance.org/>
Kostarická hymna. (2023, 22. června). In Wikipedie. Dostupné z https://cs.wikipedia.org/wiki/Kostarick%C3%A1_hymna
- *Exploratorium* [webová stránka]. (n.d.). Dostupné z <https://annex.exploratorium.edu/frogs/rainforest/>
- *Enchanted Learning* [webová stránka]. (n.d.). Dostupné z <https://www.enchantedlearning.com/geography/flags/colors.shtml>

O kom jsou další lekce?

Sir Joseph Rotblat

Leymah Gbowee

Mairead Corrigan Maguire

Rigoberta Menchú Tum

Jeho Svatost Dalajláma

Betty Williams

Adolfo Pérez Esquivel

Shirin Ebadi

14 laureátů Nobelovy ceny za mír

Jody Williams

Kailash Satyarthi

José Ramos-Horta

arcibiskup Desmond Tutu

Tawakkol Karman

Alfred Nobel

KONTAKTUJTE NÁS

Máte zájem o více informací o programu PeaceJam?

Navštivte naše stránky peacejam.cz
nebo nám pošlete mail na info@peacejam.cz

Těšíme se na spolupráci s Vámi!

